

РОЗДІЛ 3 СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМ ТЕПЛОГЕНЕРАЦІЇ

3.1 Модернізація з використанням в якості палива природного газу

Одним з визначальних напрямків енергетичної стратегії України є збільшення енергоефективності та енергозбереження. Важлива роль у реалізації цієї стратегії належить комунальній теплоенергетиці (ТКЕ), основною проблемою якої на цей час є значні втрати теплоенергії як на етапі транспортування, так і на етапі споживання. Тепломагістралі в структурі ТКЕ (а це понад 24 000 км) перебувають переважно в аварійному стані. Більше 28% труб в тепломережах країни експлуатуються понад 25 років, 43% – більше 15 років, і лише в 29% тепломереж мають термін експлуатації, що не перевищує 10 років. Втрати тепла в них сягають 18-35%, а втрати теплоносія перевищують норми в тисячі разів.

Ефективність використання природного газу як основного, на сьогодні, джерела теплогенерації є першочерговим завданням і повинна здійснюватися шляхом:

- Заміни низькоефективного теплогенерувального обладнання (котлів) з ККД 72%;
- Встановлення систем автоматизації на котельнях;
- Заміни теплотрас зі значними втратами теплоенергії.

Сучасні технічні можливості, досягнення науки і техніки свідчать про можливість зменшення втрат природного газу у використанні, транспортуванні в середньому по країні на 22% в випадку комплексної модернізації галузі.

Типи котлів. Сучасне котельне обладнання представлено різними типами котлів, кожен з яких має свою специфіку використання та умови експлуатації. Найбільш популярні та затребувані котли на газі і твердому паливі.

Асортимент котельного обладнання, представлений на ринку України, включає в себе величезний вибір продукції закордонних і вітчизняних виробників, різних потужностей та функцій.

Крім бренду, котли розрізняються за потужністю. Підбір потужності котла здійснюється з розрахунку опалюваної площі і коливається від кількох до тисяч кВт. Приблизний розрахунок потужності котла:

1 кВт дорівнює 10 м² опалюваної площі плюс 20-50% потужності котла для горячого водопостачання.

За способом монтажу котли діляться на підлогові (більш потужні і габаритні) та навісні (компактні, мають невелику потужність, але високий ККД).

Крім того, котли газові можуть бути одноконтурними (використовуються тільки для опалення приміщень) та двоконтурні (для опалення та подачі гарячої води).

По способу відведення газів котли поділяються на:

- атмосферні, що використовують природну тягу;
- турбінні, з примусовою подачею повітря;
- конденсаційні, з відбором тепла у димових газів. Мають умовний ККД 109%, що на 15% більше, ніж у звичайного котла.

За останнє десятиліття система виготовлення котельного обладнання зазнала в Україні суттєвих змін. На вітчизняних підприємствах скоротилося виробництво великих, в той же час зріс обсяг випущених вітчизняних котлів середньої потужності. Незважаючи на те, що розширилося ліцензоване виробництво, збільшилося використання імпортованих комплектуючих і західних технологій, конкуренція з боку постачальників імпортованого обладнання посилилася.

На цей час чимало вітчизняних підприємств займаються виробництвом газових водогрійних і парових котлів. Більшість з них випускають тільки котли, а пальник (і автоматику) закупають у вигляді комплектування. Найбільш відомі з таких виробників – ТОВ «Азовмаш-терм», ЗАТ «Житомирремхарчомаш», ВАТ «Красилівський машинобудівний завод», ЗАТ «Маяк», ВАТ «Промсантахника», ТОВ «Теплові системи», ДП «Чернівецький металообробний завод», ЗАТ «Укркотлосервіс», ВАТ «Харківкотловиробництво», ВАТ«Південтрансерго».

Котли з сучасним пальником власної конструкції виробляє київський завод «Промінь». Котли в повній комплектації (з пальниками та автоматикою власного виробництва) випускає 63-й котельно-зварювальний завод з Івано-Франківська.

Продукція імпортованого виробництва досить широко поширена на вітчизняному ринку котельного обладнання. Всього в Україні її представляють понад 15 іноземних фірм-виробників котельного обладнання. Серед найбільш відомих можна назвати котли таких німецьких фірм, як Bosch, Rielio, Vaillant, Viessman, Вовк, «Юнкерс». Котли саме німецького виробництва завоювали популярність завдяки, в першу чергу, високій якості, надійності і економічності. Багато фахівців відзначають, що більшість зарубіжних виробників пропонують дорожчу, але

більш енергоефективну і надійну техніку. Крім того, котельний імпорту забезпечений розвинутою сервісною мережею, і ефективна сервісна підтримка – ще одна конкурентна перевага дорожчої імпортової техніки.

Крім названих вище німецьких фірм, до переліку європейських компаній, що працюють в Україні, входять і такі відомі фірми, як чеські Dakon, Мора Моравія, Protherm; італійські Ariston, BAXI, Beretta, Ferroli, Fondital; французькі De Dietrich і Saunier Duval.

3.2 Виробництво енергії за допомогою відновлюваних джерел енергії

3.2.1 Сонячна енергія

Сонячна енергія вічна і непостійна, доступна і невлотима, щедра і мізерна, мінлива і розсіяна, можливо, тому ми небайдужі до Сонця і готові пробачити йому головний недолік, що полягає в тому, що щедрість його епізодична і часом недоречна, а мізерність припадає на той період, коли воно найбільш бажане. Тим не менш, техніка і економіка, позбавлені емоційного сприйняття і не схильні прощати нічого, що не гарантує прибутку, ставляться до Сонця цілком прагматично, закріпивши за ним на нинішньому етапі розвитку науки і технологій в галузі будівництва практично тільки одну утилітарну можливість – гріти воду для побутових потреб у теплу пору року там, де це економічно виправдано.

Таке звуження сфер практичного використання сонячної енергії в кліматичних умовах України стане зрозумілішим, якщо звернутися до рис.3.1, на якому показані величини енергії сонячного випромінювання, що проривається до Землі через хмари і падає протягом року на 1 квадратний метр горизонтальної поверхні в регіонах, представлених шістьма українськими містами.

Неважко переконатися, що за шість місяців теплого періоду на поверхню землі падає ледь частка річної кількості сонячної енергії, і використання залишкової її частини в холодну пору року не обіцяє дивідендів тим, хто ризикнув би долати технічні труднощі і нести фінансові втрати, пов'язані з роботою геліоустановки в зимову холоднечу з надією витягти сповна падаючу з неба енергію. Втім, якщо розглядати звернені до півдня, захід і схід вікна будівель як елементи пасивної сонячної системи опалення, то всі побудовані в Україні будівлі сприймають в сонячні дні зими приблизно 32 млн. ГДж теплової енергії,